

Gyermeknevelés és oktatás Japánban

Tematikus lapszám a japán–magyar diplomáciai kapcsolatok felvételének 150. évfordulója alkalmából

ENDRŐDY ORSOLYA

Éppen 150 éve annak, hogy Japán és az Osztrák–Magyar Monarchia diplomáciai kapcsolatot létesített 1869. október 18-án. A kapcsolat hivatalos felvételét számos látogatás előzte meg. Történeti források alapján az első magyar utazó egy szerzetes, Ureman János lehetett, s talán a leghíresebb korabeli utazó Benyovszky Móric. Az bizonyos, hogy a diplomáciai kapcsolatok létesítésének idején hazánkban mind a japán kultúrára, mind az országra távoli és titokzatos helyként tekintettek, s előkelő vendégként a bécsi világkiállításra is pavilonnal jelentek meg nagy népszerűségnek örvendő (Umemura, 2017).

2017 októberében az ELTE Tanító- és Óvóképző Kara adott otthont annak a konferenciának, melynek előadóit kértük fel, hogy kutatásaikból kiemelve egy-egy izgalmas témát járjanak körül az évforduló tiszteletére megjelenő lapszámunkban. A konferencia elsődleges célja az volt, hogy hidat képezzen a neveléstudományi és japanológiai műhelyek Japánnal foglalkozó szakértői közt. Akkor a téma aktualitását az adta, hogy egyre népszerűbb az egyetemisták és a gyerekek körében is a japán kultúra. Ahhoz, hogy a fiatalok megismerhessék a távol-keleti országot, szükségesnek éreztük a hazai japanológiai kutatások átfogó bemutatását (Endrődy-Nagy, 2017). A népszerűség azóta is töretlen. Minden évben a Tanítóképzőn is számos szakdolgozat születik a Japán oktatási rendszerről. A jeles évforduló tehát kiváló alkalmat jelentett a konferencia célkitűzéseinek folytatására és tematikus lapszámunk közreadására.

Hidasi Judit Japánban is elismert kutató rámutat tanulmányában arra, hogy alighanem az egyik legjobb hely a kisgyermek és csecsemők számára Japán, ahol az édesanya nem szakad el a szüléssel gyermekétől, hisz

együtt alszik vele és szinte állandóan testén hordozza. Azonban, ahogy elkezd az iskolát megkezdődik az ún. betörés időszaka (Hidasi, 2007, 2019), mikortól fókuszba az anyai melegség mellett, illetve később helyette a tanulás kerül. Hidasi Judit többek közt arról mesél, mi mindennel segítik elő az édesanyák a biztonságos kötődés kialakulását. Gordon Győri János pedig a tehetségpedagógiával kapcsolatos japán álláspontnak szenteli cikkét, létezik-e tehetségpedagógia Japánban, ha igen milyen módon és mely tanulók számára hozzáférhető (Gordon Győri, 2019).

Lapszámunk célja tehát ízelítőt nyújtani a távoli ország gyermeknevelési szokásaiból, melyek sok esetben szokatlanok vagy furcsák éppúgy, mint gondolatindítóak, így például a közösségi takarítás szokása, melyről Somodi Júlia osztja meg elemzését (Somodi, 2019), vagy a fababák, melyek elsősorban nem játékszerként készülnek (Tóth-Vásárhelyi és Rácz, 2019), s melyekről nem írhatna autentikusan más, mint az ország első kokesi¹-készítő iparművésze Tóth-Vásárhelyi Réka.

Foglalkozunk számos történeti kérdéssel, mint a Meiji-restauráció paradigmáinak elemzése: konfuciánus hagyomány kontra nyugatiasodás (Takó, 2019) vagy az első színésznőképző elindulása (Doma, 2019), mely éppúgy a női emancipáció egy fontos állomását is jelentheti, nemcsak az oktatás reformját.

Számos tanulmány köthető a nyelvészet tudományterületéhez, Imai Ren, kognitív nyelvész angol nyelven elemzi a Momotaró a barackfiú történetében megjelenő metaforák sokféleségét a japán eredetiben és az angol nyelvű fordításban (Imai, 2019). Borsos Levente és Kruszlicz Tamás az oszakai egyetem

¹ A kokesi a japán fababa.

magyar szakos japán hallgatóival készített kutatásáról ad számot (*Borsos és Kruzslicz*, 2019), *Sitkei Dóra* ugyancsak magyarul tanuló japán hallgatók nyelvi megfigyelésével foglalkozik (*Sitkei*, 2019), nevezetesen az udvariasság megjelenésével, míg *Fekete Réka* egy Japánban használt angol nyelvkönyvet mutat be (*Fekete*, 2019).

A távol-keleti országok esetén is kiemelkedően fontos a világnézet megismerése kutatóként, éppen ezért kértünk filozófiai írást *Dúzs Miklóstól*, aki Egy szál krizantém címmel enged bepillantani minket a mindent átító hagyománytiszteletbe és emel ki néhány olyan módszert, melyek átvétele talán a hazai közönség számára is megfontolandó lehetne (*Dúzs*, 2019).

A klasszikus értelemben vett gyermekkort két tanulmány két különböző szemszögből veszi górcső alá, *Schmitt Csilla* évek óta kutatja a gyermekkimonók világát (*Schmitt*, 2019), elemzi szimbólumrendszerüket és szervez rendszeresen kiállításokat Magyarországon is. *Endrődy Orsolya* pedig korábbi kutatásai folytatásaként japán fametszetek segítségével kalauzol el bennünket a japán gyermekortörténetbe, ikonográfiai elemzést segítségül hívva (*Endrődy*, 2019).

Tematikus lapszámunkban nemcsak recenziókat, hanem a konferencián elhangzott köszöntőket is közzétesszük, *Umemura Yuko* a japán–magyar kapcsolatok kutatójának (*Umemura*, 2019), valamint *Vihar Judit* a Magyar–Japán Baráti Társaság elnökének tollából (*Vihar*, 2019).

Bízunk benne, hogy lapszámunk olyan fogadtatásra talál, mely inspirálhatja a további hasonló együttműködések folytatását.

Lapszámunk mellé egy jó zöld tea fogyasztását ajánljunk a kedves olvasóinknak!

Felhasznált irodalom

Borsos Levente és Kruzslicz Tamás (2019): Magyar szakos japán hallgatók interkulturális kommunikatív kompetenciájának fejlesztése IKT-eszközökkel. *Gyermeknevelés*, 7. 1. sz., 91–98.
<https://doi.org/10.31074/gyn201919198>

Doma Petra (2019): Japán első színésznőképzője. *Gyermeknevelés*, 7. 1. sz., 30–35.
<https://doi.org/10.31074/gyn201913035>

Dúzs Miklós (2019): Egy szál krizantém – Miért különleges a hagyományos japán tudásátadás? *Gyermeknevelés*, 7. 1. sz., 69–76.
<https://doi.org/10.31074/gyn201916976>

Endrődy Orsolya (2019): Gyermeknevelési szokások japán fametszeteken. Japán az Edo-korszakban (江戸時代 1603–1868). *Gyermeknevelés*, 7. 1. sz., 36–44.
<https://doi.org/10.31074/gyn201913644>

Endrődy-Nagy Orsolya (2017): Absztraktkötet, bevezető – *Gyermekkép és oktatás Japánban konferencia*

Fekete Réka (2019): Az alsó középiskolában használt angol tankönyvek szerepe a kommunikatív nyelvoktatásban két *Sunshine*-ből tanító alsó középiskolai tanár esettanulmánya alapján. *Gyermeknevelés*, 7. 1. sz., 99–107.
<https://doi.org/10.31074/gyn2019199107>

Gordon Győri János (2019): Van? Nincs? Hogyan van, ha nincs? Esszé a japán tehetségpedagógiáról. *Gyermeknevelés*, 7. 1. sz., 12–21
<https://doi.org/10.31074/gyn201911221>

Hidasi Judit (2007): „Gyerekek lenni Japánban”. *Ezredvég*, 17. 12. sz., 119–122.

Hidasi Judit (2019): Gyerek, Nevelés és Társadalom kapcsolata Japánban. *Gyermeknevelés*, 7. 1. sz., 7–11
<https://doi.org/10.31074/gyn2019711>

Imai Ren (2019): A comparative study of metaphors in fairy tales in English and Japanese. *Gyermeknevelés*, 7. 1. sz., 77–82.
<https://doi.org/10.31074/gyn201917782>

Schmitt Csilla (2019): Gyermekruházat a hétköznapi viseleten túl. *Gyermeknevelés*, 7. 1. sz., 54–60.
<https://doi.org/10.31074/gyn201915460>

Sitkei Dóra (2019): Magyarul tanuló japán hallgatók megnyilatkozásainak – udvariasságot érintő jellegzetességei a kérés beszédaktusában. *Gyermeknevelés*, 7. 1. sz., 83–90.
<https://doi.org/10.31074/gyn201916390>

Somodi Júlia (2019): Miért is a gyermekek takarítanak a japán iskolákban? *Gyermeknevelés*, 7. 1. sz., 61–68.
<https://doi.org/10.31074/gyn201916168>

Takó Ferenc (2019): Oktatás és „civilizáció” Az oktatás megjelenése a Meiji-kori átalakulásról folytatott diskurzusban. *Gyermeknevelés*, 7. 1. sz., 22–29.
<https://doi.org/10.31074/gyn201912229>

- Tóth-Vásárhelyi Réka és Rácz Ibolya (2019): A kokesi babák kultúrtörténeti aspektusai. *Gyermeknevelés*, 7. 1. sz., 45–53.
<https://doi.org/10.31074/gyn201914553>
- Umemura Yuko (2017): *Japánok és magyarok egymásról*. Akadémiai kiadó, Budapest.
- Umemura Yuko (2019): Köszöntő. *Gyermeknevelés*, 7. 1. sz., 4.
- Vihar Judit (2019): Köszöntő. *Gyermeknevelés*, 7. 1. sz., 5–6.